ਚੰਦਰਪਾਲ
ਬਨਾਮ
ਰਾਜ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ (ਪਹਿਲਾਂ ਐਮ.ਪੀ.)
(ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 378 ਦੀ 2015)
ਮਈ 27, 2022
[ਡਾ. ਧਨੰਜ ਵਾਈ ਚੰਦ੍ਰਚੂੜ ਅਤੇ
ਬੇਲਾ ਐਮ. ਤ੍ਰਿਵੇਦੀ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860: ਧਾਰਾਵਾਂ 302 ਅਤੇ 201/34 – ਕਤਲ – ਅਭਿਯੋਗ ਦਾ ਕੇਸ ਕਿ ਇੱਕ ਕੁੜੀ ਅਤੇ ਮੁੰਡਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸੰਬੰਧ ਸੀ, ਗੁੰਮ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਦਸ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਸੜੀ ਹੋਈ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰੁੱਖ 'ਤੇ ਲਟਕਦੀਆਂ ਮਿਲੀਆਂ – ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਕਤਲ ਦੇ ਦੋਸ਼ – ਧਾਰਾਵਾਂ 302/34 ਅਤੇ 201/34 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਗਏ ਅਤੇ ਤਦਨੁਸਾਰ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ – ਅਪੀਲ 'ਤੇ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਧਾਰਾਵਾਂ 302/34 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ ਮੁਕਤੀ ਦਿੱਤੀ, ਪਰ ਧਾਰਾਵਾਂ 201/34 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖੀ – ਅਪੀਲ 'ਤੇ, ਫੈਸਲਾ: ਜੇਕਰ ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਸਬੂਤ ਮਰੇ ਹੋਏ ਦੇ ਹੋਮੀਸਾਈਡਲ ਮੌਤ ਦੇ ਸਬੂਤ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹਨ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਤਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕੇਵਲ "ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਇਕੱਠੇ ਵੇਖੇ ਜਾਣ" ਦੀ ਥਿਊਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ – ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਧਾਰਾਵਾਂ 302/34 ਅਧੀਨ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ, ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਾਹਰੀ ਨਿਆਇਕ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਦੇ ਬਹੁਤ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਤੇ ਅਭਿਯੋਗ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ "ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਇਕੱਠੇ ਵੇਖੇ ਜਾਣ" ਦੀ ਥਿਊਰੀ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ – ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕੋਈ ਵੀ ਸਬੂਤ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਅਤੇ ਕਿਸ ਦੁਆਰਾ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਭਿਯੋਗ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ – ਇਸ ਲਈ, ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਖਿਲਾਫ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੰਦੇਹ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ – ਸੰਦੇਹ, ਭਾਵੇਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਵੇ, ਸਬੂਤ ਦੀ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ – ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਸ 'ਤੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ – ਸਬੂਤ – ਬਾਹਰੀ ਨਿਆਇਕ ਕਬੂਲਨਾਮਾ – ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਇਕੱਠੇ ਵੇਖੇ ਜਾਣ ਦੀ ਥਿਊਰੀ।

ਸਬੂਤ: ਬਾਹਰੀ ਨਿਆਇਕ ਕਬੂਲਨਾਮਾ – ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ – ਫੈਸਲਾ: ਬਾਹਰੀ ਨਿਆਇਕ ਕਬੂਲਨਾਮਾ ਇੱਕ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ – ਜਦ ਤੱਕ ਇਹ ਭਰੋਸਾ ਜਗਾਉਂਦਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਬੂਤ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਾ ਹੋਵੇ ਜੋ ਕਿਸੇ ਕਲਿੰਚਿੰਗ ਕਿਸਮ ਦਾ ਹੋਵੇ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਤਲ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਕੇਵਲ ਬਾਹਰੀ ਨਿਆਇਕ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ।

ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬਾਹਰੀ-ਨਿਆਇਕ ਕਬੂਲਨਾਮਾ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਪੁਸ਼ਟੀਕਰਨ ਟੁਕੜੇ ਵਜੋਂ ਹੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ

ਫੈਸਲਾ: 1.1 ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਬੇਸ਼ੱਕ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦਾ ਸਾਰਾ ਮਾਮਲਾ ਪਰਿਸਥਿਤੀਜਨਕ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਥਿਤ ਘਟਨਾ ਦਾ ਕੋਈ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖਿਆ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਧਾਰਾ 302 ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਅਭਿਯੋਜਨ ਨੇ ਹੱਤਿਆ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਸਾਬਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਦੋ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਦਾ ਪੋਸਟ-ਮਾਰਟਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ PW-13 ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਸ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ, ਇਲਾਵਾ, ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ 12.12.1994 ਨੂੰ, ਉਸ ਨੇ ਦੋ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਦਾ ਪੋਸਟ-ਮਾਰਟਮ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਦੋਵੇਂ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਸੜ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸਨ; ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਬੀ ਦੀ ਗਰਦਨ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਗਾਂਠ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਸੀ; ਕਿ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਫਾਂਸੀ ਕਾਰਨ ਦਮ ਘੁੱਟਣਾ ਲੱਗਦਾ ਸੀ; ਅਤੇ ਕਿ ਮੌਤ 8 ਤੋਂ 10 ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੀ ਕਿਸਮ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਸੀ। ਉਕਤ

ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਕੇ ਲਈ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤੱਥ ਦੱਸੇ ਸਨ। ਉਹ ਇਹ ਰਾਇ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਇੱਕ ਹੱਤਿਆ ਦੀ ਮੌਤ ਸੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਵਕੀਲ ਵੱਲੋਂ ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਤਮਕ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਹੱਤਿਆ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕੋਈ ਲੱਛਣ ਨਹੀਂ ਲੱਭਿਆ, ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ 12.12.1994 ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੱਤਿਆ ਸੀ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ 30.04.1995 ਨੂੰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੌਤਾਂ ਹੱਤਿਆ ਦੀਆਂ ਮੌਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 7, 8]

1.2 ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 302 ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੌਤਾਂ ਦੇ ਹੱਤਿਆ ਦੀਆਂ ਮੌਤਾਂ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਡਾਕਟਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਫਸੋਸ ਨਾਲ, ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਡਾਕਟਰ ਦਾ ਬਿਆਨ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇੱਕ ਰਾਇ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜੋ ਨਾ ਤਾਂ ਅਭਿਯੋਜਨ ਲਈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਬਚਾਅ ਲਈ ਲਾਭਦਾਇਕ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਪਰਿਸਥਿਤੀਜਨਕ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਅਭਿਯੋਜਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਕਰੇ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮੌਤਾਂ ਹੱਤਿਆ ਦੀਆਂ ਮੌਤਾਂ ਸਨ ਅਤੇ ਨਾ ਕਿ ਆਤਮਹੱਤਿਆ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਬਚਾਅ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਬੀ ਅਤੇ ਕੇ ਨੇ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਡਾਕਟਰ ਜਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੋਸਟ-ਮਾਰਟਮ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਨੇ ਵੀ ਰਾਇ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਕਿਸਮ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 9]

1.3 ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 30 ਅਨੁਸਾਰ, ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਜੁਰਮ ਲਈ ਇੱਕੱਠੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਪੇਸ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਬੂਲਨਾਮਾ ਜੋ ਖੁਦ ਨੂੰ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਇਹ ਕਬੂਲਨਾਮਾ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਖਿਲਾਫ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਲੈ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਖਿਲਾਫ ਇਹ ਕਬੂਲਨਾਮਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਖਿਲਾਫ ਜਿਸ ਨੇ ਇਹ ਕਬੂਲਨਾਮਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਰੰਤੂ, ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ ਬਾਹਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਬੂਲਨਾਮਾ ਇੱਕ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦ ਤੱਕ ਇਹ ਭਰੋਸਾ ਜਨਕ ਨਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਬੂਤ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਾ ਹੋਵੇ ਜੋ ਕਿਸੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਹੋਵੇ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਤਲ ਦੇ ਜੁਰਮ ਲਈ ਸਿਰਫ ਅਦਾਲਤ ਬਾਹਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਦੇ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਹੀ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਸੁਣਾਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਦਾਲਤ ਬਾਹਰ ਕਬੂਲਨਾਮਾ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਪੁਸ਼ਟੀਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਹੀ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਵੀ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ, ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਦਾਲਤ ਬਾਹਰ ਕਬੂਲਨਾਮਾ ਆਪਣਾ ਮਹੱਤਵ ਗੁਆ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਅਦਾਲਤ ਬਾਹਰ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਸੁਣਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ। [ਪੈਰਾ 11]

ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. & ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪਲਟਨ ਮੱਲਾਹ & ਹੋਰ (2005) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 169 : [2005] (1) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 710;

ਸਚਦੇਵਾ & ਅਨਜ ਬਨਾਮ ਤਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ (2012) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 403 : [2012] (4) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 366; ਜਗਰੂਪ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ (2012) 11 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 768 : [2012] (7) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 91; ਐਸ.ਕੇ. ਯੂਸੁਫ ਬਨਾਮ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਰਾਜ (2011) 11 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 754 : [2011] (8) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 83; ਪੰਚੋ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ (2011) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 165 : [2011] (12) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1173 – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

1.4 ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਵੀ ਨੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-4 ਅੱਗੇ ਆਪਣੇ ਖਿਲਾਫ ਅਦਾਲਤ ਬਾਹਰ ਕਬੂਲਨਾਮਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਹੋਰ ਗਵਾਹਾਂ ਅਗੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-5, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-6 ਅਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-7 ਨੇ ਕਬੂਲਨਾਮਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹੋਰ ਤਿੰਨ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ-ਵੀ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹਾਂ ਨੂੰ ਠਿਕਾਣੇ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਛੁਪਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵੀ ਦੇ ਅਦਾਲਤ ਬਾਹਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਦੇ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਚਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ, ਪਰੰਤੂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ, ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਵੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਕਤ ਦੋ ਅਦਾਲਤ ਬਾਹਰ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਵਿੱਚੋਂ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਲੈਂਦਿਆਂ ਤਿੰਨ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਪਰੰਤੂ ਵੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਦਾਲਤ ਬਾਹਰ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸੀ ਖਿਲਾਫ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀਲੇ ਹਾਲਾਤ ਵਜੋਂ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਲੈਂਦਿਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ 'ਤੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ। ਜੇ ਇਹ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸਬੂਤ

ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਵੀ ਦੁਆਰਾ ਠੀਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਾਬਤ ਨਾ ਹੋਇਆ ਜਾਂ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਹੋਰ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਬੀ ਅਤੇ ਕੇ ਦਾ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਇਹ ਸਬੂਤ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਖਿਲਾਫ ਜੁਰਮ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਵਰਤਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 12]

1.5 ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਪੀਡਬਲਿਊ-1 ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਸੀ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕੇ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਅੰਦਰ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ ਉਸ ਭਾਗਿਆਨਾ ਰਾਤ ਨੂੰ। ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਕੇ ਨੂੰ ਸੀ ਦੇ ਨਾਲ ਕਦੋਂ ਦੇਖਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਵੀ ਕਿ ਉਹ ਸੀ ਨੂੰ ਕੇ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਬੁਲਾਉਂਦਾ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਪਿੰਡ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਪ੍ਰਾਂਗਣ ਵਿੱਚ ਬੈਠਾ ਸੀ, ਇਹ ਘਟਨਾ ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਦਸ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਲੱਭੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਦੋ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਾਂ ਦਾ ਅੰਤਰ- ਜਿਸ ਦਿਨ ਡੀ ਨੇ ਸੀ ਨੂੰ ਕੇ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਬੁਲਾਉਂਦਾ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦਿਨ ਕੇ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਲੱਭੀ ਗਈ ਸੀ, ਕਾਫੀ ਵੱਡਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਅਭਿਯੋਗ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਠੋਸ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। [ਪੈਰਾ 13]

1.6 ਧਾਰਾ 302 ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਅਭਿਯੋਗ ਵੱਲੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਹੱਤਿਆਕਾਂਡ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਸਬੂਤ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਹੱਤਿਆਕਾਂਡ ਮੌਤ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇਣ 'ਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕੇਵਲ "ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਇਕੱਠੇ ਦੇਖੇ ਗਏ" ਦੇ ਸਿਦਾਂਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 18]

1.7 ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ 34 ਦੇ ਅਧੀਨ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ, ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਵੀ ਵੱਲੋਂ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਾਹਰੀ ਨਿਆਇਕ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਦੇ ਬਹੁਤ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਿਊ-1 ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ "ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਇਕੱਠੇ ਦੇਖੇ ਗਏ" ਦੇ ਸਿਦਾਂਤ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ। ਇਹ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ ਕਿ ਅਭਿਯੋਗ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਬਲ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਬੀ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਅਤੇ ਕਿਸ ਵੱਲੋਂ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੰਦੇਹ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨ 'ਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਫਲ ਰਹਿਆ ਹੈ। ਸ਼ੱਕ ਚਾਹੇ ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਵੇ, ਸਬੂਤ ਦੀ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ।ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਸ 'ਤੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ਿਵਾਜੀ ਸਹਾਬਰਾਵ ਬੋਬਡੇ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ (1973) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 793 : [1974] (1) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 489;

ਸ਼ਰਦ ਬਿਰਧੀਚੰਦ ਸਰਦਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ (1984) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 116 : [1985] (1) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 88; ਬੋਧਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ (2002) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 45 : [2002] (2) ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 67; ਜਸਵੰਤ ਗਿਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਪੰਜਾਬ (2005) 12 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 438; ਅਰਜੁਨ ਮਾਰਿਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਬਿਹਾਰ 1994 ਸੁਪਲ (2) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 372 : [1994] (2) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 265 – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕੇਸ ਲਾ ਰੈਫਰੈਂਸ

[1974] (1) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 489 ਪੈਰਾ 7ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ[1985] (1) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 88 ਪੈਰਾ 7ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ[2005] (1) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 710 ਪੈਰਾ 11ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ[2012] (4) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 366 ਪੈਰਾ 12ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ[2012] (7) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 91 ਪੈਰਾ 12ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ[2011] (8) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 83 ਪੈਰਾ 12ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ[2011] (12) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1173 ਪੈਰਾ 12ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ[2002] (2) ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 67 ਪੈਰਾ 15ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ[2005] 12 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 438 ਪੈਰਾ 16ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ[1994] (2) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 265 ਪੈਰਾ 17ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲੇਟ ਜੁਰਿਸਡਿਕਸ਼ਨ : ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 378 ਦਾ 2015.

ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਬਿਲਾਸਪੁਰ ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 25.03.2014 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1812 ਦਾ 1998।

ਅਕਸ਼ਤ ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ, ਮਿਸ ਪੂਜਾ ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ, ਸਤਵਿਕ ਮਾਥੁਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਅਧਿਵਕਤਾ।

ਸੌਰਵ ਰਾਯ, ਡਿਪਟੀ ਏਜੀ, ਮਹੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਕੌਸ਼ਲ ਸ਼ਰਮਾ, ਮਿਸ ਦੇਵਿਕਾ ਖੰਨਾ, ਮਿਸਿਜ ਵੀ. ਡੀ. ਖੰਨਾ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ ਅਧਿਵਕਤਾ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਬੇਲਾ ਐਮ. ਤ੍ਰਿਵੇਦੀ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ ਦੁਆਰਾ ਸੁਨਾਇਆ ਗਿਆ।

1. ਇਹ ਅਪੀਲ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਬਿਲਾਸਪੁਰ ਵਿੱਚ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1812 ਦੇ 1998 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਹੈ।

2. ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਕੁਮਾਰੀ ਬ੍ਰਿੰਦਾਬਾਈ ਭਗੀਰਥੀ ਕੁਦਮਾਰ ਦੀ ਧੀ ਸੀ ਜੋ ਕੁਮਹਾਰ ਜਾਤੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੀ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਨ੍ਹੈਯਾ ਸਿੱਦਰ ਪਿੰਡ ਪੰਜਹਾਰ ਦਾ ਵਾਸੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿੱਦਰ (ਗੌੜ) ਜਾਤੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੀ। ਕੁਮਾਰੀ ਬ੍ਰਿੰਦਾਬਾਈ ਅਤੇ ਕਨ੍ਹੈਯਾ ਸਿੱਦਰ ਵਿਚਕਾਰ ਪ੍ਰੇਮ ਸੰਬੰਧ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਕਤ ਭਗੀਰਥੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਚੰਦਰਪਾਲ ਨੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। 02.12.1994 ਨੂੰ, ਕੁਮਾਰੀ ਬ੍ਰਿੰਦਾ ਅਤੇ ਕਨ੍ਹੈਯਾ ਦੋਵੇਂ ਗਾਇਬ ਹੋ ਗਏ। ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਪਰ ਕੋਈ ਗੁੰਮਸ਼ੁਦਗੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। 11.12.1994 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਲਗਭਗ 09:00 ਵਜੇ, ਲੋਧੂ (PW-2) ਕਾਜੂਬਾੜੀ (ਕਾਜੂ ਨਰਸਰੀ) ਗਿਆ ਅਤੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕੁਮਾਰੀ ਬ੍ਰਿੰਦਾ ਅਤੇ ਕਨ੍ਹੈਯਾ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਇੱਕ ਕਾਜੂ ਦੇ ਰੁੱਖ ਤੇ ਲਟਕ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਅਤੇ ਸਰਪੰਚ ਬਰਨ ਸਿੰਘ ਠਾਕੁਰ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਸੜ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਪਛਾਣਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੂਚਨਾਕਰਤਾ ਚੰਦਰਪਾਲ ਨੇ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਚੰਦਰਪਾਲ ਅਤੇ ਭੋਲਾਸਿੰਘ (PW-4) ਦੁਆਰਾ 11.12.1994 ਨੂੰ ਲਗਭਗ 16:00 ਘੰਟੇ ਅਤੇ 16:05 ਘੰਟੇ ਤੇ ਮੇਰਗੀ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਜੋ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 67/94 ਅਤੇ 68/94 ਤੇ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਕੁਮਾਰੀ ਬ੍ਰਿੰਦਾ (Ex. P/22) ਦੇ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਡਾ. ਆਰ.ਕੇ. ਸਿੰਘ (PW-13) ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਹ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਗਰਦਨ ਉੱਤੇ ਲਿਗੇਚਰ ਮਾਰਕ ਅੰਤਮ-ਮੌਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਫਾਂਸੀ ਲਗਾਉਣ ਕਾਰਨ ਦਮ ਘੁੱਟਣਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਇਆ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਨ੍ਹੈਯਾ ਦੀ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ (Ex. P/23) ਵਿੱਚ ਵੀ, ਇਹ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਫਾਂਸੀ ਲਗਾਉਣ ਕਾਰਨ ਦਮ ਘੁੱਟਣਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਇਆ। ਦੋਵਾਂ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਮੌਤ 8 ਤੋਂ 10 ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਸੀ। ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਅਨੁਸਾਰ, 02.12.1994 ਨੂੰ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਨ੍ਹੈਯਾ ਪਿੰਡ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਪ੍ਰਾਂਗਣ ਵਿੱਚ ਬੈਠਾ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਕੁਝ ਟੀਵੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਹ ਉਸ ਥਾਂ ਤੋਂ ਚੱਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਕੁਲ੍ਹਾੜੀ ਨੂੰ ਰਗੜਨ ਲਈ ਹੈਂਡਪੰਪ ਤੇ ਗਿਆ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੋਸ਼ੀ ਚੰਦਰਪਾਲ ਨੇ ਕਨ੍ਹੈਯਾ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲੈ ਗਿਆ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਭਗੀਰਥੀ, ਚੰਦਰਪਾਲ, ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਾਂਝੀ ਮਨਸ਼ਾ ਦੇ ਅਗਾਂਹ ਉਸ ਦੀ ਗਰਦਨ ਦਬਾ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਦੋਸ਼ੀ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨੇ ਕੁਮਾਰੀ ਬ੍ਰਿੰਦਾ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਤਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਹ ਕਨ੍ਹੈਯਾ ਅਤੇ ਬ੍ਰਿੰਦਾ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ 04.12.1994 ਤੱਕ ਅਤੇ ਫਿਰ ਲੈ ਲਿਆ ਲਾਸ਼ਾਂ ਕਾਜੂਬਾਦੀ ਨੂੰ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਲਟਕਾ ਦਿੱਤਾ ਦੇ ਦਰੱਖਤ ਨਾਲ ਗਲੇ 'ਚ ਫਾਹਾ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਦੋਵਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਕਾਜੂ ਨੂੰ ਕਾਜੂਬਾੜੀ ਵਿੱਚ ਪਾ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੋਣ ਦਾ ਰੂਪ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ.

3. ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਨੇ ਚਾਰ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਭਗੀਰਥੀ, ਚੰਦਰਪਾਲ, ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਧਾਰਾ 302 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕੀਤਾ, ਵਿਕਲਪਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 302 ਨੂੰ ਧਾਰਾ 34 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ। ਹਰੇਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 201 ਨਾਲ ਧਾਰਾ 34 ਦੇ ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ

ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 3(2)(ਵੀ) ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਵੀ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ (ਅਤਿਆਚਾਰਾਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, 1989। ਦੋਸ਼ੀਆਂ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਘਰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਅਭਿਯੋਜਨ ਨੇ 16 ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ। ਪਹਿਲਾ ਅਤਿਰਿਕਤ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਰਾਇਪੁਰ (ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ), ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, 03.08.1998 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦਿਆਂ, ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਐਸਸੀ ਅਤੇ ਐਸਟੀ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 3(2)(ਵੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਲੱਗੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 302 ਅਤੇ 201 ਨਾਲ ਧਾਰਾ 34 ਦੇ ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ। ਉਹਨਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 302 ਨਾਲ ਧਾਰਾ 34 ਦੇ ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ, ਅਤੇ ਧਾਰਾ 201 ਨਾਲ ਧਾਰਾ 34 ਦੇ ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ।

4. ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਦੋਸ਼ੀ ਭਗੀਰਥੀ, ਚੰਦਰਪਾਲ ਅਤੇ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1812 ਦੀ 1998 ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨੇ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 2005 ਦੀ 1998 ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਬਿਲਾਸਪੁਰ ਵਿੱਚ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2 ਚੰਦਰਪਾਲ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 302 ਨਾਲ ਧਾਰਾ 34, ਅਤੇ ਧਾਰਾ 201 ਨਾਲ ਧਾਰਾ 34 ਦੇ ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਤਦਨੁਸਾਰ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1812 ਦੀ 1998 ਨੂੰ ਕਹੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ੀ ਚੰਦਰਪਾਲ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਭਗੀਰਥ ਕੁਮਾਰ, ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 302 ਨਾਲ ਧਾਰਾ 34 ਦੇ ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਫਿਰ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਧਾਰਾ 201 ਨਾਲ ਧਾਰਾ 34 ਦੇ ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ, ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਭੁਗਤੀ ਗਈ ਮਿਆਦ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ। ਤਦਨੁਸਾਰ, ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1812 ਦੀ 1998 ਅਤੇ 2005 ਦੀ 1998 ਆਂਸ਼ਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਚੰਦਰਪਾਲ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਹੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੈ।

5. ਸਿੱਖਿਆਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਅਕਸ਼ਤ ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ ਜੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸਨ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵੱਲ ਲੈ ਗਏ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-2, ਪੀਡਬਲਯੂ-4, ਪੀਡਬਲਯੂ-5 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-6 ਦੇ, ਅਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਥਿਤ ਅਦਾਲਤੀ ਬਾਹਰੀ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਬਾਰੇ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਉਸ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਦਾਲਤੀ ਬਾਹਰੀ ਕਬੂਲਨਾਮੇ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ। 'ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਦੇਖੇ ਜਾਣ ਦੀ ਥਿਊਰੀ' ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ, ਉਸ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ1 ਧਨਸਿੰਘ ਦਾ ਬਿਆਨ ਜਿਸ ਨੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਕਨ੍ਹੈਯਾ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਬੁਲਾਇਆ ਸੀ, ਘਟਨਾ ਦੇ 4 ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕਨ੍ਹੈਯਾ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਬੁਲਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਘਟਨਾ ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ 10 ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹਾਂ ਨੂੰ ਕਜੂਬਾਦੀ ਵਿੱਚ ਲੱਭਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਦੇਖੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਮਿਲਣ ਦੇ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਸਿਰਫ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਬਹੁਤ ਜੋਖਮ ਭਰਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਹੋਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਵੀ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਫਾਂਸੀ ਲਗਾਉਣ ਕਾਰਨ ਦਮ ਘੁੱਟਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਸਮ ਆਤਮਘਾਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਸਪਸ਼ਟ ਜਾਂ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਦੋਵੇਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

6. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਵਾਬੀ ਰਾਜ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸਿੱਖਿਆਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਬਾਰੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਮਾਨ ਨਿਰਣੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਨਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਅਦਾਲਤੀ ਬਾਹਰੀ ਕਬੂਲਨਾਮਾ ਇੱਕ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸਬੂਤ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਸ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੋਰ ਸਹਾਇਕ ਸਬੂਤ ਸਨ ਜੋ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਸਾਰੀ ਸ਼੍ਰ□ੰਖਲਾ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, 02.12.1994 ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 1.12.1994 ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹਾਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਤੱਕ, ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਬ੍ਰਿੰਦਾ ਅਤੇ ਕਨ੍ਹੈਯਾ

ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਧਨਸਿੰਘ ਦੇ ਸਬੂਤ ਜਿਸ ਨੇ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਗਨ੍ਹੈਯਾ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਹੇਠਾਂ ਮੰਨਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਸੰਬੰਧਿਤ ਡਾਕਟਰ ਜਿਸ ਨੇ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਨੇ ਵੀ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਮੀਸਾਈਡਲ ਮੌਤ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

7. ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੇਸ਼ੱਕ ਸਾਰਾ ਮਾਮਲਾ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਦੇ ਪਰਿਸਥਿਤੀਜਨਕ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਘਟਨਾ ਦਾ ਕੋਈ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖਿਆ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਰਿਸਥਿਤੀਜਨਕ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵੀ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੈਟਲ ਹਨ। ਸਬੰਧਤ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ "ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਕਿ "ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ" ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ਼ਿਵਾਜੀ ਸਹਾਬਰਾਓ ਬੋਬਡੇ ਅਤੇ ਅਨਜ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਦੋਸ਼ੀ "ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ" ਅਤੇ ਨਾ ਕਿ ਕੇਵਲ "ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ" ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾ ਸਕੇ। ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਗਏ ਨਿਸ਼ਕਰਸ਼ ਪੱਕੇ ਨਿਸ਼ਕਰਸ਼ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਸਪਸ਼ਟ ਕਲਪਨਾਵਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ। ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਚੇਨ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਬੇਗੁਨਾਹੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਨਾਲ ਸੰਗਤ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਸ਼ਰਦ ਬਿਰਧੀਚੰਦ ਸਰਦਾ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਸੁਨਹਿਰੀ ਸਿਧਾਂਤ ਜੋ ਪੈਰਾ 152 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਇੱਥੇ ਤੁਰੰਤ ਹਵਾਲੇ ਲਈ ਦੁਹਰਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ:

“152. ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਨੇੜਲੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਮਾਮਲਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ:

(1) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਤੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਦਾ ਨਿਸ਼ਕਰਸ਼ ਕੱਢਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇੱਥੇ ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੰਕੇਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ "ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ" ਅਤੇ ਨਾ ਕਿ "ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ" ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਾ ਕੇਵਲ ਵਿਆਕਰਣਿਕ ਪਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਫਰਕ ਹੈ ਬੀਚ "ਸਾਬਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ" ਅਤੇ "ਸਾਬਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ" ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸ਼ਿਵਾਜੀ ਸਹਾਬਰਾਓ ਬੋਬਡੇ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ [(1973) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 793 : 1973 ਕ੍ਰਿ ਐਲ.ਜੇ 1783] ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਿੱਥੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ : [ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਪੈਰਾ 19, ਪੰਨਾ 807 : ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਕ੍ਰਿ) ਪੰਨਾ 1047]

(1973) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 793 (1984) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 116 "ਜ਼ਰੂਰ, ਇਹ ਇੱਕ ਮੁੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾ ਕਿ ਕੇਵਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾ ਸਕੇ ਅਤੇ 'ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ' ਅਤੇ 'ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ' ਵਿੱਚ ਮਾਨਸਿਕ ਦੂਰੀ ਲੰਬੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਪਸ਼ਟ ਕਲਪਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੱਕੇ ਨਿਸ਼ਕਰਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰਦੀ ਹੈ।"

(2) ਤੱਥ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਕੇਵਲ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਮਾਨ ਨਾਲ ਹੀ ਸੁਸੰਗਤ ਹੋਣ, ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਨੁਮਾਨ ਤੇ ਵਿਆਖਿਆ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਦੇ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ,

(3) ਹਾਲਾਤ ਨਿਰਣਾਇਕ ਕਿਸਮ ਅਤੇ ਰੁਝਾਨ ਦੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ,

(4) ਉਹ ਹਰ ਸੰਭਵ ਅਨੁਮਾਨ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕੇਵਲ ਸਾਬਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਅਨੁਮਾਨ ਨੂੰ ਛੱਡਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ

(5) ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਇੰਨੀ ਪੂਰੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਬੇਗੁਨਾਹੀ ਨਾਲ ਸੁਸੰਗਤ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਕਾਰਨ ਨਾ ਛੱਡੇ ਅਤੇ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਕੀਤੀ

ਗਈ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

8. ਇਹ ਵੀ ਦੁਬਾਰਾ ਕਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 302 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਭਿਯੋਗ ਨੂੰ "ਹੋਮੀਸਾਈਡਲ ਮੌਤ" ਨੂੰ ਇੱਕ ਮੁੱਖ ਤੱਥ ਵਜੋਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 302 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਹੋਮੀਸਾਈਡਲ ਮੌਤ ਦੇ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥ ਹਨ, ਉਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਡਾ. ਆਰ.ਕੇ. ਸਿੰਘ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਬ੍ਰਿੰਦਾ ਅਤੇ ਕਨ੍ਹੈਯਾ ਦਾ ਪੋਸਟ-ਮਾਰਟਮ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਆਪਣੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ, ਇਲਾਵਾ, ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ 12.12.1994 ਨੂੰ, ਉਸ ਨੇ ਭਗੀਰਥੀ ਦੀ ਧੀ ਕੁਮਾਰੀ ਬ੍ਰਿੰਦਾ, ਅਤੇ ਕਨ੍ਹੈਯਾ ਉਰਫ ਚੰਦਰਸ਼ੇਖਰ ਗੌੜ ਦਾ ਪੋਸਟ-ਮਾਰਟਮ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਦੋਵੇਂ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਸੜ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਹੋਰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਬ੍ਰਿੰਦਾ ਦੀ ਗਰਦਨ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਗਾਂਠ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਅੰਤਿਮ-ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਫਾਂਸੀ ਕਾਰਨ ਦਮ ਘੁੱਟਣਾ ਲੱਗਦਾ ਸੀ। ਮੌਤ 8 ਤੋਂ 10 ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੀ ਕਿਸਮ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਨ੍ਹੈਯਾ ਲਈ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤੱਥ ਦੱਸੇ ਕਿ ਕਨ੍ਹੈਯਾ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਉਸ ਦੀ ਗਰਦਨ ਤੋਂ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਝੁਕੀ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਗਰਦਨ 'ਤੇ 10" x 5" ਦਾ ਇੱਕ ਫਾਂਸੀ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸੀ। ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਫਾਂਸੀ ਕਾਰਨ ਦਮ ਘੁੱਟਣਾ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮੌਤ 8 ਤੋਂ 10 ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਲੱਗਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਹੋਰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਨਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਹੱਡੀ ਟੁੱਟੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਖੂਨ ਦੇ ਥੱਕੇ ਮਿਲੇ ਸਨ, ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਸੱਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਸਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਫਾਂਸੀ ਸੀ ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਲਾਸ਼ਾਂ ਸੜ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸਨ, ਉਹ ਇਹ ਰਾਏ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਹੋਮੀਸਾਈਡਲ ਮੌਤ ਸੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰਸ਼ਨਬਾਜ਼ੀ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਨਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਹੋਮੀਸਾਈਡਲ ਮੌਤ ਦਾ ਕੋਈ ਲੱਛਣ ਨਹੀਂ ਲੱਭਿਆ, ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ 12.12.1994 ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇਹ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮੌਤਾਂ ਹੋਮੀਸਾਈਡਲ ਸਨ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ 30.04.1995 ਨੂੰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਤਾਂ ਹੋਮੀਸਾਈਡਲ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

9. ਇਹ ਗੌਰ ਕਰਨਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪੁਖਤਾ ਕਰਦਿਆਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਧਾਰਾ 302 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ, ਡਾ. ਆਰ.ਕੇ. ਸਿੰਘ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੌਤਾਂ ਕਤਲ ਦੀਆਂ ਮੌਤਾਂ ਸਨ, ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਮੌਤਾਂ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਦੀਆਂ ਸਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਬਚਾਅ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਬ੍ਰਿੰਦਾ ਅਤੇ ਕਨ੍ਹੈਯਾ ਨੇ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਡਾ. ਆਰ.ਕੇ. ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੋਸਟ-ਮਾਰਟਮ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਇਹ ਰਾਇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੌਤਾਂ ਦਾ ਸੁਭਾਵ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਦਾ ਸੀ।

10. ਇਸ ਨਾਲ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਭਿਯੋਗ ਵੱਲੋਂ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਮੰਨੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਬੂਲਨਾਮਾ ਹੈ। ਅਭਿਯੋਗ ਅਨੁਸਾਰ, ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-4 ਭੋਲਾ ਸਿੰਘ ਅੱਗੇ ਆਪਣੇ ਖਿਲਾਫ ਕਬੂਲਨਾਮਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-5 ਚੰਦਰਸ਼ੇਖਰ, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-6 ਬਰਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-7 ਦੁਕਾਲੁਰਾਮ ਅੱਗੇ ਵੀ ਕਬੂਲਨਾਮਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਦਾ ਇੱਕ ਹਲਫਨਾਮਾ (ਐਕਸ-ਪੀ1/11) ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜੋ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੋਟਰੀ ਅੱਗੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਦੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਦੇ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਚਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ, ਪਰ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਨੂੰ ਆਂਸ਼ਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੰਨਦਿਆਂ ਤਿੰਨ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਭਗੀਰਥੀ, ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 302 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ 34 ਦੇ ਤਹਿਤ ਲੱਗੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 201 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ 34 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਕਿ ਉਕਤ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਗਾਇਬ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ।

11. ਇਸ ਮੋੜ 'ਤੇ, ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 30 ਅਨੁਸਾਰ, ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਜੁਰਮ ਲਈ ਇੱਕੱਠੇ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਲਈ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਜੋ ਖੁਦ ਨੂੰ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਇਹ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਖਿਲਾਫ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਲੈ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਖਿਲਾਫ

ਇਹ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਖਿਲਾਫ ਵੀ ਜਿਸ ਨੇ ਇਹ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਲਗਾਤਾਰ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ ਬਾਹਰ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਇੱਕ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦ ਤੱਕ ਇਹ ਭਰੋਸਾ ਜਗਾਉਂਦਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਬੂਤ ਨਾਲ ਪੁਖਤਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਜੋ ਕਿਸੇ ਨਿਰਣਾਯਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਹੋਵੇ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਤਲ ਦੇ ਜੁਰਮ ਲਈ ਸਿਰਫ ਅਦਾਲਤ ਬਾਹਰ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦੇ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਟੇਟ ਆਫ ਐਮ.ਪੀ. ਥਰੂ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. & ਓਰਸ. ਬਨਾਮ ਪਲਤਨ ਮੱਲਾਹ & ਓਰਸ. ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਦਾਲਤ ਬਾਹਰ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਪੁਖਤਾ ਸਬੂਤ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਕੋਈ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ, ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਦਾਲਤ ਬਾਹਰ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਆਪਣਾ ਮਹੱਤਵ ਗੁਆ ਬੈਠਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਕੋਈ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਸਿੱਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

12. ਸਹਾਦੇਵਨ & ਅਨਰ. ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਆਫ ਤਮਿਲ ਨਾਡੂ ਵਿੱਚ, ਪੈਰਾ 14 ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਸ਼ਾਹਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:

"14. ਇਹ ਇੱਕ ਸੁਥਰਾ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਬਾਹਰ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਇੱਕ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸਬੂਤ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ, ਪੂਰੇ ਅਭਿਯੋਗ ਸਬੂਤ ਦੀ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਉਪਰੰਤ, ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਬਾਹਰ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਸ਼ਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਭਰੋਸਾ ਜਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਭਿਯੋਗ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਪੁਖਤਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਦਾਲਤ ਬਾਹਰ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਜਾਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਸੰਭਵਤਾਵਾਂ ਹਨ ਅਤੇ ਅਭਿਯੋਗ ਸੰਸਕਰਣ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮਝਦਾਰੀਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਦੋਸ਼ ਸਿੱਧ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਚਿਤ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।"

ਉਪਰੋਕਤ ਅਨੁਪਾਤ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਗਰੂਪ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਆਫ ਪੰਜਾਬ, ਐਸ.ਕੇ. ਯੂਸੁਫ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਆਫ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਅਤੇ ਪੰਚੋ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਆਫ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਬਾਹਰ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸਬੂਤ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਵੱਧ ਸਾਵਧਾਨੀ ਅਤੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਜਾਂਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭਰੋਸਾ ਜਗਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ ਬਾਹਰ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਤਬ ਵੱਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਸਬੂਤੀ ਮੁੱਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸੰਗਤ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਿਤ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਭਿਯੋਗ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਹੋਰ ਪੁਖਤਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-4 ਭੋਲਾ ਸਿੰਘ ਅੱਗੇ ਆਤਮ-ਦੋਸ਼ੀ ਅਦਾਲਤ ਬਾਹਰ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਹੋਰ

13. ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ "ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਇਕੱਠੇ ਵੇਖੇ ਗਏ" ਦੀ ਥਿਊਰੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਪੀਡਬਲਿਊ-1 ਧਨਸਿੰਘ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਚੰਦਰਪਾਲ ਨੂੰ ਕਿਸਮਤ ਵਾਲੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਨਹਾਇਆ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਅੰਦਰ ਲੈ ਜਾਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਦੇਖਿਆ। ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿ ਉਕਤ ਧਨਸਿੰਘ ਨੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਕਨਹਾਇਆ ਨੂੰ ਚੰਦਰਪਾਲ ਨਾਲ ਕਦੋਂ ਦੇਖਿਆ ਸੀ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਚੰਦਰਪਾਲ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਬੁਲਾਉਂਦਿਆਂ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਪਿੰਡ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਪ੍ਰਾਂਗਣ ਵਿੱਚ ਬੈਠਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਵੀ ਇਹ ਘਟਨਾ ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਦਸ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਰੀਰ ਮਿਲੇ ਸਨ। ਦੋ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚਕਾਰ ਸਮਾਂ ਦਾ ਅੰਤਰ ਯਾਨੀ ਧਨਸਿੰਘ ਨੇ ਚੰਦਰਪਾਲ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਬੁਲਾਉਂਦਿਆਂ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਕਨਹਾਇਆ ਦਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਰੀਰ ਮਿਲਣ ਦਾ ਦਿਨ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਅਭਿਯੋਜਨ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਠੋਸ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

14. ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਜਾਵੇ ਜੋ ਕਿ "ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਇੱਕਠੇ ਵੇਖੇ ਗਏ" ਦੇ ਸਿਦਾਂਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ।

15. ਬੋਧਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਰਾਜਾ[8]SUPERSCRIPT ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੈਰਾ 31 ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ:

"31. ਆਖਰੀ-ਵਾਰ ਵੇਖੇ ਜਾਣ ਦਾ ਸਿਦਾਂਤ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਖੇਡ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਜਿਉਂਦਾ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਲੇਖਕ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਾਮੁਮਕਿਨ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ...."

16. ਜਸਵੰਤ ਗਿਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਾ[9]SUPERSCRIPT ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪਰਿਸਥਿਤੀਜਨਕ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਚੇਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕੜੀ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕੇਵਲ "ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਇੱਕਠੇ ਵੇਖੇ ਜਾਣ" ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਭਿਯੋਜਨ ਗਵਾਹ ਦਾ ਸੰਸਕਰਣ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ।

17. ਅਰਜੁਨ ਮਾਰਿਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਦੀ ਰਾਜਾ[10]SUPERSCRIPT, ਇਸ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕੇਵਲ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਵੇਖੇ ਜਾਣ ਦੀ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਹੀ ਪਰਿਸਥਿਤੀਜਨਕ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਚੇਨ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰ ਸਕੇ ਕਿ ਇਹ ਕੇਵਲ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਨਾਲ ਹੀ ਸੁਸੰਗਤ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਕੇਵਲ ਉਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

18. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਧਾਰਾ 302 ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੁਆਰਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਪਹਿਲੂ ਜੋ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਹੱਤਿਆਕਾਂਡ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਤੱਥ। ਜੇਕਰ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੇ ਸਬੂਤ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਹੱਤਿਆਕਾਂਡ ਮੌਤ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਘਾਟੇ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕੇਵਲ "ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਇੱਕਠੇ ਵੇਖੇ ਜਾਣ" ਦੇ ਸਿਦਾਂਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

19. ਇਸ ਲਈ, ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ 302 ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ 34 ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਾਹਰੀ ਨਿਆਂਕਿਕ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਦੇ ਬਹੁਤ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਧਨਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ "ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਇੱਕਠੇ ਵੇਖੇ ਜਾਣ" ਦੇ ਸਿਦਾਂਤ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ। ਇਹ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ ਕਿ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੁਆਰਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਬ੍ਰਿੰਦਾ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਅਤੇ ਕਿਸ ਦੁਆਰਾ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵੀ ਨਾਮ ਦੇ ਕਾਬਲ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਭਿਯੋਜਨ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੰਦੇਹ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਫਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਸ਼ੱਕ ਚਾਹੇ ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਵੇ, ਪ੍ਰੂਫ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ।

20. ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਤਦਨੁਸਾਰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਚੰਦਰਪਾਲ ਨੂੰ ਉਸ 'ਤੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

21. ਦਫਤਰ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਕਾਪੀ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਸੰਬੰਧਿਤ ਜੇਲ੍ਹ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਨਿਧੀ ਜੈਨ
ਅਪੀਲ ਮਨਜ਼ੂਰ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate